

לגבי ברשת שנאמר בו (דברים כה יא) 'כי יצאו אנשים' ודרשו 'אנשים'
 ולא שוורים, יש לדרוש באופן זה, שכיון שהיה מקום לומר שמה
 שדורשים 'אנשים' ולא שוורים, היינו בשוורים הדומין לאנשים, מה
 אנשים מועדין אף שוורים מועדין, וקל וחומר לתמין דפטורי
 מבושת, לכך תרד כתב רחמנא 'בעל השור נקי' לומר שרק תם פטור
 מבושת, ומועד חייב. וכן תימא הכי נמי – ואם תאמר שאכן רבי יוסי
 הגלילי דרש כך אף לגבי ברשת, אי הכי ליתני בברייתא בפירושו,
 'בעל השור נקי' רבי יוסי הגלילי אומר פטור מדמי ולדות ומבושת.
 ובהכרח שלא לדרשה זו כוון רבי יוסי הגלילי לענין דמי ולדות.
 אביי ורבא מבארים דרשת רבי יוסי הגלילי באופן אחר: אלא, אפי'
 ורבא דאמרי תרויהו, כיון שדון דמי ולדות נאמר רק באופן שהאשה
 לא מתה, אך אם מתה כיון שחייב עליה המכה מיתה פטור מלשלם
 את דמי הולדות, לכך היה מקום לומר שמה שמיעטה התורה
 ב'אנשים' היינו לומר, דווקא ב'אנשים', אם אין אסון באשה – שלא
 מתה, יענשו לשלם דמי ולדות, ואם יש אסון באשה לא יענשו, ולא
 שוורים, דאף על גב דיש אסון באשה, יענשו לשלם דמי ולדות, לכך
 תרד כתב רחמנא 'בעל השור נקי', לומר דפטור השור מדמי ולדות
 כלל.
 רב אדא בר אבהו מקשה על ביאור אביי ורבא: מתקיף לה רב אדא
 בר אבהו, אטו – וכי מה שפטרה התורה מדמי ולדות באנשים
 כשהאשה מתה, פאסון תליא מילתא – תלוי הדבר במיתה האשה
 בלבד, שאם מתה פטורים ואם לא מתה חייבים, הלא פכונת תליא
 מילתא – הדבר תלוי בכוונת המכה, שאם נתכוון להרוג את האשה
 ומתה פטור מדמי ולדות, אך אם לא התכוון להרוג את האשה אלא
 את חברו, חייב בדמי ולדות אף אם האשה מתה. ואם כן אין שייך
 לדרוש מאנשים שרק באנשים יש חילוק אם יש אסון או אין אסון,
 שהרי אף באנשים אין חילוק זה ובכל אופן חייבים בדמי ולדות,
 ובהכרח הדרשה 'אנשים' ולא שוורים היינו לומר שהשוורים פטורים,
 וחוזרת הקושיא מדוע צריך רבי יוסי הגלילי לדרוש מנקי'.
 רב אדא בר אבהו מיישב דברי רבי יוסי הגלילי באופן אחר: אלא אמר
 רב אדא בר אבהו, מאנשים ולא שוורים היה מקום לדרוש כך,
 דווקא 'אנשים' כי נתבנו להרוג זה לזה ולא להרוג את האשה, אף
 על גב שיש אסון באשה יענשו לשלם דמי ולדות, אך כי נתבנו
 לאשה עצמה ומתה, לא יענשו בדמי ולדות, כיון שחייבים עליה
 מיתה, ולא שוורים, דאפילו נתבנו לאשה עצמה, יענשו בדמי
 ולדות, לכך כתב רחמנא בעל השור נקי לומר דפטורי בכל אופן
 מדמי ולדות.
 וכן כי אתא – כשבא רב חני מדרומא, אתא ואיתי' מתניתא בידיה
 בנותיה דרב אדא בר אבהו – הביא ברייתא בידו שמפורש בה
 כדברי רב אדא, שדרשת רבי יוסי באה להוציא שלא נדרש מאנשים'
 לחייב השור בדמי ולדות בכל אופן אף אם נתכוון להרוג את האשה.
 ברייתא נוספת בדרשת הפסוק 'ובעל השור נקי: תניא אידך, 'בעל
 השור נקי', רבי עקיבא אומר פטור פסוק זה בא לומר נקי מדמי עבד –
 ששור תם שנגח עבד פטור מלשלם שלושים שקלים.

משפח רב רבי שקיל – כשמוצא דגים גדולים לוקחם, ולאחר מכן
 כשמוצא זמרי – דגים קטנים, שקיל אף אותם, ואינו נמנע. ואף רבי
 אליעזר בתחילה אמר את התירוץ החזק שאין עליו תשובה, והוא
 האופן שהיה השור מתכוון לבהמה והרג אדם, ולאחר מכן כשמוצא
 אופן נוסף שיש להעמיד בו, והיינו על פי בעלים, אמר אף אותו ואף
 שאפשר להקשות עליו שמודה בקנס פטור. ואילו רב מביימי משמיה
 דרבא אמר, המית אמר ליה ברישא, משל לציד ששולח דגים מן
 הים, משפח זמרי שקיל – בתחילה כאשר מוצא דגים קטנים לוקח
 אותם, שמא לא ימצא אחרים, אך לאחר מכן כשמשפח רב רבי, שרי
 זמרי ושקיל רב רבי – זורק את הקטנים ולוקח רק את הגדולים, מפני
 שאין לו מקום בכלי לשניהם. וכמו כן רבי אליעזר אמר בתחילה את
 האופן של על פי עד אחד או על פי הבעלים שיש להקשות עליו,
 ולאחר מכן כשמוצא אופן יותר טוב, חזר בו מהאופן הראשון ונשאר רק
 באופן זה של מתכוון לבהמה.
 ברייתא נוספת בדרשת הפסוק 'ובעל השור נקי: תניא אידך, 'בעל
 השור נקי', רבי יוסי הגלילי אומר, פסוק זה בא לומר נקי מדמי
 ולדות – ששור תם שנגח פטור מחצי דמי ולדות.
 אמר לו רבי עקיבא לרבי יוסי הגלילי, תרי הוא אומר לענין דמי
 ולדות, (שמות כא כב) 'כי יצאו אנשים (ונגפו אשה) ומשם כבר יש
 לדרוש 'אנשים' ולא שוורים, ומדוע נצרך למיעוט נוסף מנקי'.
 שואלת הגמרא: שפיר קאמר רבי עקיבא, ומה יענה על כך רבי יוסי
 הגלילי. אמר רב עולא בריה דרב אידי, איצטריך לדרשת 'נקי' ואין
 די במה שנאמר 'אנשים', משום שסלקא דעתך אמינא שמה שמיעטה
 התורה 'אנשים' ולא שוורים, היינו בשוורים הדומין לאנשים, כלומר
 מה אנשים האמורים בפסוק לחיוב הם מועדין, שהרי אדם מועד
 לעולם וכמו ששנינו לעיל (כו.), אף שוורים שמיעטנו מדובר
 במועדן, הא תם מיתביב – אך שור תם יהיה חייב בדמי ולדות, לכך
 כתב רחמנא בעל השור נקי לומר דפטור אף שור תם.
 רבא מקשה על תירוץ של רב עולא: אמר רבא, המשל אומר, יצבא
 בארעא וגיורא בשמי שמיא – וכי אורח ותושב המדינה יהיה למטה
 בארץ ואילו הגר יעלה ויתנשא מעליו. כלומר, וכי אפשר לומר
 שהשור המועד לנגוח יהיה פטור על הולדות, ואילו התם שאינו רגיל
 בכך יהיה חייב בדמי ולדות, ואין אפשר לומר שהמיעוט 'אנשים'
 נאמר רק על מועד ולא על תם. ובהכרח המיעוט אף על תם, ומדוע
 צריכים לדרוש כן מנקי'.
 רבא מיישב באופן אחר: אלא אמר רבא, איצטריך לדרשת 'נקי' ואין
 די במה שנאמר 'אנשים', משום שסלקא דעתך אמינא שמה שמיעטה
 התורה 'אנשים' ולא שוורים, היינו בשוורים הדומין לאנשים, כלומר
 מה אנשים שהפסוק מדבר בהם הם מועדין, אף שוורים שמיעטנו
 מדובר במועדן, וקל וחומר לתמין דפטורי, ולפי זה היה אף שור
 המועד פטור מדמי ולדות, לכך תרד כתב רחמנא בשור תם 'בעל
 השור נקי', ללמד שרק תם פטור ומועד חייב.
 אביי מקשה על ביאורו של רבא: אמר ליה אביי, אלא מעתה שכך
 דרש רבי יוסי הגלילי לגבי דמי ולדות, נבי בושט נמי נימא הכי – אף

המשך בעמוד הבא

ואם לדעתי ישמע יחזור להשיבה על מנת ללמוד שם במסירה ונתינה ואז יצליח וגם בהנוגע
 לבריאות הנה כשיתייעץ עם רופא דמקצוע זה בודאי יסדר לו לימודו שתהי' הנשמה בריאה וגם הגוף
 בריא, ואין הדבר תלוי אלא בו שיחליט באמת לעסוק בתורת ד' ע"כ עוד משך איזה זמן וללכת
 בדרכיו ואז יצליח.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

וישלם לך.

רבא מיישב שיטת רבי עקיבא באופן אחר: **אִלָּא אִמְר רַבָּא, אֲמַרְיָהּ**
לדרוש מ'נקי' למעט דמי עבד, משום ששלקא דעתך אמינא, הואיל
והממירני – כיון שמחמירים אנו לגבי שור מועד שנגח, בעבד יותר
מבן חורין, שהרי בן חורין יפה סלע נותן סלע, שלשים נותן
שלשים, ולא יותר משוויו, ואילו עבד, אף אם הוא יפה סלע, נותן
שלשים, ויש לומר שאף דבר זה החמירה שמשתלם נמי דמי עבד מן
העלוי, לכן כתב רחמנא 'בעל השור נקי' לומר שפטור מדמי עבד.
תניא בנתיב דרבא – מצינו ברייתא המסייעת לרבא, 'בעל השור נקי',
רבי עקיבא אומר נקי מדמי עבד, והלא דין הוא – והרי יש ללמוד
אף בלא הפסוק שפטור מ'במה מצינו, הואיל ונתיב בעבד שלשים
שקלים ונתיב בן חורין כופר, מה פשתיב בן חורין חלקת בו בין
תם למועד, שהתם פטור מכופר והמועד חייב, אף פשתיב בעבד
שלשים שקלים נחלק בו בין תם למועד, שהתם יהיה פטור
משלושים של עבד והמועד יהיה חייב. ועוד, קל וחומר לפטור, ומה
בן חורין שנותן בתשלום הכופר כל שוויו, חלקת בו בין תם למועד
ופטרת את התם מכופר, עבד שאינו נותן כל שוויו אלא שלשים, אינו
דין שנהחלק בו בין תם למועד, ונפטור את התם משלושים של עבד.
ומתיר רבי עקיבא, לא – אין לדרוש במה מצינו וקל וחומר לפטור,
שכן מהממירני בעבד יותר מבן חורין, שכן חורין יפה סלע נותן סלע,
שלשים נותן שלשים, ואילו עבד יפה סלע נותן שלשים, וכיון
שהעבד חמור יותר, יבול יהא חייב אף שור תם בשלושים של עבד,
תלמוד לומר 'בעל השור נקי', נקי מדמי עבד. הרי מבואר בסיבת
החייב כטעמו של רבא:

הגמרא דנה בתשלום שור מועד שהרג אשה:

תני רבנן, נאמר בשור המועד (שמות כא כט) 'והמית איש או אשה',
אמר רבי עקיבא ובי מה בא פסוק זה ללמדנו, אם לחייב על האשה
באיש – לומר ששור שנגח אשה דינו כשור שנגח איש ונסקל ומשלם
כופר, הרי כבר נאמר לפני זה (שם כח), 'כי יגח שור את איש או את
אשה', אלא פסוק זה בא להקיש אשה לאיש, לומר מה איש אם מת
נקיו ליוורשו – יורשו הם שזוכים בתשלומי הנזק שחייבים עליו, אף
אשה נוקיה ליוורשה ולא לבעלה.

שואלת הגמרא: וסבר רבי עקיבא לא רית לה בעל – האם אכן סובר
רבי עקיבא שהבעל אינו יורש את אשתו מהתורה, ולכן אמר
שהיורשים הם שמקבלים את הנזקין, והתניא, נאמר בפרשת נחלות
(במדבר כז יא) 'וירש אתה', מוכאן שהבעל יורש את אשתו, דברי
רבי עקיבא. וכיצד דורש כאן שאין הבעל יורש את נזקי האשה.
ירש לקיש מיישב שיטת רבי עקיבא: אמר ריש לקיש, אכן לא אמר
רבי עקיבא שהבעל אינו יורש את אשתו לכל הדברים, אלא בכופר
בלבד, הואיל והכופר אין משתלם אלא לאחר מיתה, והנה ליה ראיא
– ונמצא שאין ממון זה מוחזק ביד האשה, אלא רק ראוי לבוא לה
לאחר מיתתה, והכלל שאין הבעל נוטל בראוי בכמהחוק – אין הבעל
יורש את הנכסים הראויים לה לאחר מיתתה, אלא את נכסי אשתו
שהיו מוחזקים בידיה בחייה. ומאן טעמא – ומנין שאין חייב הכופר
אלא לאחר מיתה, שכן אמר קרא 'והמית איש או אשה השור יסקל
ונם בעליו יומת אם כפר יושט עליו', הרי שחייב הכופר הוא לאחר
סקילת השור, וסקילת השור ודאי אינה אלא לאחר מיתה.

שואלת הגמרא: ובנקיין לא אמר רבי עקיבא – ובשאר נזקים שחל
חיוכם עוד בחי האשה, וכי בהם לא אמר רבי עקיבא שאין הבעל
יורשם, והתניא, אדם שהכה את האשה שהיתה מעוברת ויצאו
ילדיה, נותן נזק וצער לאשה, ודמי וילדות לבעל. אין הבעל – מת
הבעל לאחר ההכאה, נותן דמי הוולדות ליוורשו. אין האשה
(נותנת) [נותן] את דמי הצער והנזק ליוורשה ולא לבעלה. ואם היתה
שפחה ונשתחררה, ולאחר שהשתחררה נתעברה מעבד משוחרר,

שואלת הגמרא: והלא לעיל (מא:) הקשה רבי עקיבא שאין על רבי
אליהו שאין לדרוש 'נקי מחצי כופר', שכיון שהשור נסקל 'הביאהו
לבית דין וישלם לך', ואם כן יקשה, ונימא רבי עקיבא לנפשיה –
וישאל רבי עקיבא על עצמו, והלא עצמו – כל חיובי שור התם, אין
משתלם אלא מנופו, הביאהו לבית דין וישלם לך. ומדוע צריך פסוק
למעט מדמי עבד.

רב שמואל בר רב יצחק מיישב שיטת רבי עקיבא: אמר רב שמואל בר
רב יצחק, רבי עקיבא מדבר בשקדים בעליו של השור ושקטו קודם
שנגמר דינו, שבאופן זה אין הבשר נאסר בהנאה, ומהו דתימא
לישתלם מיניה – שיתחייב השור בדמי העבד, ויגבוהו מבשר השור,
קא משמע לן 'בעל השור נקי', שהואיל ובר קמלא הוא – שכיון
שהשור עשה מעשה המחייבו מיתה, אף על גב דשחטיה, לא
לישתלם מיניה – אף ששחטו ובשרו מותר בהנאה, לא נתחייב לשלם
את דמי העבד.

מקשה הגמרא: אי הכי, אף לרבי אליעזר נמי שדורש 'נקי מחצי כופר'
היה אפשר לתרץ שמדובר בשקדים ושקטו, ומדוע שאל רבי עקיבא
עליו ולא העלה בדעתו שיכול רבי אליעזר להשיב לו כן.

מתרצת הגמרא: הכי נמי – אכן ידע רבי עקיבא שאפשר ליישב כך לפי
רבי אליעזר, וסבר בקושייתו, דלמא אית ליה טעמא אחרניא דעדיף
מחא ונימא ליה – שמא יש לרבי אליעזר תירוצו יותר טוב ויאמר לו.
שואלת הגמרא: ורבי אליעזר נמי אף עליו יקשה, לישני ליה שקדים
ושקטו – מדוע אכן לא ענה כך לרבי עקיבא שמדובר באופן זה שקדים
ושחטו. מתרצת הגמרא, אמר לך רבי אליעזר, התם הוא – דחוקא
באופן ההוא דנתבונן להרוג את ההכמה והרג את האדם, דשור לאו
בר קמלא הוא כלל – שהשור לא נתחייב כלל מיתה, ולכן נצרך
פסוק למעט מכופר, משום דסלקא דעתך אמינא נתייב בחצי כופר
כשם שחייב שור תם חצי נזק, ואצטריך קרא למעטי. אכל הכא
באופן שהעמיד רבי עקיבא, הדינו שקדים ושחטו, דמעיקרא בר
קמלא הנה – שבשעה שהרג נתחייב מיתה, לא צריך קרא אף על גב
דשחטיה – אין צריך פסוק למעט מחיוב כופר ואף שקדים ושחטו,
שכיון שמתחילת דינו עומד ליסקל עליו יהיה כלל אפשרות לגבות
ממנו, פשוט הוא שמתחילה לא חל עליו כלל חיוב זה.

מקשה הגמרא: ולרבי עקיבא נמי אף עליו יקשה, שהרי ודאי הכי
הנה – סברא זו ודאי נכונה היא, ומדוע הוצרך פסוק למעט על אופן זה
שקדים ושחטו.

רב אסי מיישב שיטת רבי עקיבא באופן אחר: **אִלָּא אִמְר רַב אַסִּי, הָאִי
מִילְתָּא –** ביאור זה מפי דנבנא רבה שמעי לי – שמעתינו מאדם גדול
בתורה ומנו רבי יוסי בריה תנינא, מה שהוצרך פסוק למעט מדמי
עבד, משום ששלקא דעתך אמינא, הואיל ואמר רבי עקיבא, אף תם
שחבל באדם משלם כמותו נזק שלם – שבאופן שחבל שור תם
באדם והאדם חבל בשור, לא רק האדם משלם נזק שלם אלא אף התם
שחבל באדם משלם נזק שלם, ולכן אם החבלה שלו באדם היתה יותר
מחבלת האדם בו, מנכים את שווי חבלת האדם ומשלם התם את מל
ההפרש. הרי שלרבי עקיבא משלם שור תם החובל אדם נזק שלם
כשור מועד, והיה מקום לומר שמשתלם נמי [דמי עבד] מעלוייה –
שאף כשנגח עבד ישלם את דמי העבד משאר הנכסים כשור מועד,
לכן כתב רחמנא 'בעל השור נקי' לומר שפטור כלל מדמי עבד.

רבי זירא מקשה על ביאור זה: אמר ליה רבי ירמיה אסי, והא
תבריה רבי עקיבא לנזיזיה – והלא שבר רבי עקיבא את כח אגרופו,
כלומר צמצם את דינו שאמר שמשלם נזק שלם, וכמו דתניא, רבי
עקיבא אומר מאחר שהתם שחבל באדם משלם נזק שלם, יבול אף
ישלם מן העלוי, תלמוד לומר 'במשפט הנה יעשה לו' – ומשמע
שהחייב שמחייבים את השור על נזקי האדם הוא יעשה לו' על השור
בלבד הוא, כלומר שמונופו משלם ואינו משלם מן העלוי. ומבואר
שאף לדעתו אינו משלם אלא מנופו, ועדיין יקשה 'הביארו לבית דין